

ními, jež pokládá za nutné mi sdělit. Věci ty předložím přirozeně také ostatním partnerům, aby se k přáním těm mohli vyslovit, jako na druhé straně budu informovat SNR o stanoviscích partnerů ostatních a žádat stanovisko její k nim. Slováci budou ve vládě zastoupeni proporcionálním počtem ministrů podle počtu obyvatel.

5. Vzhledem k tomu, že bych chtěl jednání skončit co nejrychleji, žádám odpověď co nejdříve. Prosím, potvrďte v každém případě, že jste vzkaz tento obdrželi. Beneš.“

Masaryk.

AMZV Praha. Depeše odeslané, 1945, čís. 418(Mos. 83). Záznam depeše. — Též Zd. Fierlinger, Ve službách CSR II, Praha 1948, str. 568—569.

[110]

1945, 31. leden. Londýn. — Depeše V. Noska Kl. Gottwaldovi do Moskvy, zaslaná prostřednictvím československého ministerstva zahraničních věcí. Nosek informuje o jednáních presidenta Beneše s představiteli různých politických stran a skupin v Londýně o budoucím složení nové vlády a jejím programu.

Tajné.

Předej tento Noskův vzkaz Gottwaldovi:

“a) President zahájil předběžné politické rozmluvy se zástupci politických skupin v Londýně, jež se týkají: 1. nové vlády, 2. jejího programu, 3. likvidace zahraničního státního zřízení. V jednání má být pokračováno v Moskvě s Vámi a se Slovenskou národní radou. Předběžně bylo s námi projednáno, že: před odjezdem presidenta z Londýna má vláda podat demisi a má být pověřena řízením prací v zahraničí až do ustavení nové vlády. Tímto také má zásadně skončiti — až na malé výjimky — funkce celého státního zřízení v zahraničí. Od prvního okamžiku na osvobozeném území má být vláda nová.¹

b) Nová vláda má být vládou Národní fronty a rozhodujícím jádrem má býti blok dělnických stran plus katolíci a zástupci zemědělců; nepočítá se však se starou agrární stranou.

c) Rozmluva byla vedena i o budoucím programu nové vlády a naším podkladem byl Váš dopis z 21. 12. 1943.² Zejména bylo mluveno o tom, že:

1. nová vláda a veřejná správa vyjde z národních výborů podle Vám známého dekretu o NV,
2. jedním ze základních úkolů bude docílení jasné dohody se Slováky,
3. bude nutno provéstí pronikavé zásahy do hospodářství a novou pozemkovou reformu,
4. republika bude muset být vyčištěna od nacistů, fašistů, zrádců a kolaborantů,
5. nová čs. armáda bude budována na nových základech.
6. bude zabezpečena všechna pomoc obětem války a persekuce,
7. snahou bude, aby odbory, družstva, tělovýchovné hnutí a pod. byly naprosto jednotné.

V zahraniční politice zůstává základem smlouva čs.-sovětská a její plnění nejen co do litery, nýbrž hlavně co do ducha a to na všech úsecích.

¹ Ve zprávě napsané o tom Kl. Gottwaldovi Zd. Tomanem, který přicestoval z Londýna do Moskvy, se o tom 6. 2. 1945 píše: „Před mým odcestováním z Londýna sdělil mi soudruh Nosek, že 8. ledna navštíví Beneše, kterému předloží tyto požadavky:

1. President republiky má přeložit své působíště na osvobozené území ČSR a to bez prodlení. Má odcestovat přes Moskvu, kde by s našimi soudruhy projednal otázku vytvoření nové vlády.

2. Vláda v Londýně po rozhovorech s našimi soudruhy v Moskvě má odstoupit a nová vláda má být vytvořena na osvobozeném území. Listinu o demisi londýnské vlády má Beneš mít u sebe a po výsledcích rozhořvorů v Moskvě telegraficky sdělit Šrámkovi, že demisi vlády přijal.

3. Dr. Beneš má prohlásit, že hodlá respektovat vůli karpato-ukrajinského lidu a že tudíž souhlasí s tím, aby Karpaty-Ukrajina se připojila k SSSR.

4. Československá vláda má ihned uznat prozatímní vládu polskou de jure.

Tyto naše požadavky byly známe ještě před jejich odevzdáním a Ripka sdělil Noskovi, že Beneš prý již dal příkaz na to, aby úřady byly likvidovány. Ripka přitom měl zato, že vláda jako taková má se přestěhovat domů. Němec totiž telegraficky sdělil Londýnu, že v Moskvě vedl jednání za tím účelem, aby československá vláda se přestěhovala do ČSR a ve svém telegramu prý řekl, že proti tomu naši soudruzi z Moskvy nic nenamítají. Soudruh Nosek mi sdělil, že toto tvrzení Němce je nesmyslné a že soudruzi v Londýně trvají na tom, aby vláda odstoupila již v Londýně a aby neodcestovala domů ani ve stavu demise, dokud nová vláda ČSR nebude vytvořena. Přitom z naší strany není námitek, aby někteří nynější členové vlády byli případně i v nové vládě. Podle názoru soudruha Noska ministerský předseda na žádný pád nemůže být v nové vládě politický činitel Londýna. Strana komunistická jakožto nejsilnější politická složka národa má mít nejdůležitější resorty nové vlády.

K přesídlení vlády chtěl bych ještě poznamenat, že Bečko sám mi sdělil, že on byl stále pod dojmem, že my chceme na československém území mít novou vládu a že toto naše přání členové vlády vzali „velmi vážně“ a že byli překvapeni, když Němec jim sdělil, že jsme od toho odstoupili. Soudruh Nosek mě upozornil na to, že ne všechny telegramy z Moskvy do Londýna jsou ukázané našim moskevským soudruhům. V politické emigraci v Londýně všeobecně se to přijalo jako skutečnost, že bude vytvořena nová vláda a že v této komunisté budou mít veliký vliv. Začátkem prosince, když jsme vypracovali repatriční plán z Anglie, diskutovali jsme o tom s Bečkou, Maxou, Pauliny-Tothem a soudruhem Noskem, jak mají být repatriováni členové vlády, členové Státní rady, kancelář presidenta republiky a státní úředníci. Bečko původně zastával názor, že zejména úřednictvo má být repatriováno v této funkci a jen po poradě se Slávikem, Ripkou a Feierabendem mi sdělil, že náš názor, aby všechny uvedené kategorie byly repatriovány ve funkci soukromníků, je správný.

Toto ustanovení se nevztahuje na československé důstojníky a vojáky. Důstojnická klika především z politických důvodů chtěla by před odjezdem domů zařadit do branné moci ty, které pro své politické účely chtěla by poslat domů mezi prvými. Národní obrana má zvláštní postavení v našem odboji. Jak mi říkal sám Bečko, je to vláda ve vládě a to ne nějaká vedlejší vláda, ale složka, která přímo diktuje svoje reakční ideje vládě. Na můj dotaz, zda by se nedalo proti důstojníkům zakročit a zejména zda Beneš jako hlavní velitel nemoohl by zjednat nápravu, odpověď Bečka byla negativní. Národní obrana má své úředníky, tedy důstojníky, na každém ministerstvu, kde jsou organizováni tak, aby mohli splnit rozkazy generála Moravce a plukovníka Bartíka. První dělá t. zv. špionážní službu a má zvláštní úřadovnu, druhý pracuje na ministerstvu vnitra, kde vede 4. oddělení a má na starosti protišpionážní službu a dozor nad našim občanstvem. Oba dva páni jsou velmi zdvořilí a soudruhovi Noskovi nabízeli svoje t. zv. služby, nicméně však jsou nejnebezpečnějšími našimi nepřáteli. Abych charakterisoval jejich moc, uvádím tento příklad: V repatriční záležitosti potřebovali jsme souhlas národní obrany k tomu, aby repatriční úředníci mohli nosit na uniformách výstřední odznak a důstojnické knoflíky. Masaryk podepsal bez dalšího vyhovující prohlášení, ale plukovníci s tím nesouhlasili a napsali nám, že vzdor prohlášení Masaryka zakazují nám nosit odznak, atd. Když jsem se obrátil na Masaryka, sdělil mi, že on proti tomu nemůže nic udělat, že národní obrana je silnější než on. Tato klika má svou vysilačku a výborně organizovanou zpravodajskou službu, takže například vojenský attaché v Káhyře a v Jerusalemě věděli již, že jsem na cestě. To mi oni sami prozradili v Káhyře, kde jsem se s nimi náhodou sešel. Národní obrana posílá důstojníky stále domů a to cestou ilegální i legální. Když jsme se dověděli, že přes Sovětský svaz měli odcestovat někteří důstojníci výslovně nepřátelští vůči SSSR, soudruh Nosek protestoval u Beneše, který mu přislíbil, že důstojníci, proti kterým jsme měli výhrady, posláni nebudou. Tak na příklad plk. Ostravský. Dva, tři dny na to dotyčný odcestoval domů. Mimochodem, při vyslání úředníků domů po sestavení první skupiny, protože jsme protestovali, bylo ujednáno, že personál bude vybrán t. zv. personální komisí, ve které měli zasedat soudruh Nosek, Ripka a Slávik. Při prvním zasedání soudruh Nosek se ohradil proti některým kandidátům a myslím, že od té doby komise se nesešla a byly poslány i nadále osoby, které kvalifikačně, politicky a národnostně nevyhovují. Je to charakteristické pro Londýn, kde, abych citoval Bečko, každý člen vlády je vládou pro sebe a každý ministr dělá, co chce. Ovšem, když je třeba udělat něco, co je proti naší vůli, pak obyčejně vládá je jednotná.

Úřednický sbor zahraničního odboje byl z velké části vybraný ne podle kvalifikace, ale protekčním způsobem. Proto máme v Londýně mnoho úředníků nevyhovujících, vedle toho však též úředníky kvalifikované. Náš úřední aparát však je příliš velký, máme víc než 1000 úředníků a na příklad polská emigrantská vláda nemá víc než 300 úředníků. Následkem toho velká část úřednictva celý den nic nedělá a bere poměrně vysoký plat. Poznávám, že ještě nyní se přijímají noví úředníci. Náš požadavek, aby úřednictvo bylo repatriováno jako soukromé osoby, totiž že jejich funkce se skončí přestěhováním se vlády, byl velmi nepopulární, ale konec konců se přizpůsobil, zvláště když jsme říkali, že úředníci, kteří se osvědčili, mohou počítat s tím, že budou znovu přijati. Na zastupitelských úřadech jsou však úředníci toho názoru, že jejich minulost a přítomnost nebude prozkoumána a vedoucími úředníky byly ustanoveny velmi často stejné osoby, které po Mnichově odevzdaly úřad Němcům. Bylo zajímavé přečíst zprávu vyslance Slavíka z Bruselu, který podal jakýsi obranný spis ve prospěch belgických kolaborantů, mluvě o kolaborantech, spolupracujících z přesvědčení a o kolaborantech, spolupracujících jen navenek. Zjistil v Bruselu, že sociálně-demokratičtí vůdcové, s kterými mluvil, jsou největšími nepřáteli Sovětského svazu“. (AÚD KSC Praha, mikrofilm C 4, list 661—663.)

² Viz dokument čís. 3.

d) Zdůraznili jsme a prezident je také toho názoru, že vše má být dohodnuto s konečnou platností teprve po osobních rozmluvách s Vámi a se Slovenskou národní radou.

e) Vyslovte se i k tomuto: je zde možnost, aby s prezidentem přijelo do Moskvy několik zdejších politických činitelů — včetně našich — k jednání.

Prosím o Vaši brzkou odpověď a zdravíme všechny. Nosek.“

Ripka.

AMZV Praha. Depeše odeslané, 1945, čís. 466 [Mos. 95]. Záznam depeše. -- Též Zd. Fierlinger. Ve službách ČSR II, Praha 1948, str. 570—571.

[111]

1945, 31. leden. Londýn. — *Usnesení skupiny československých socialistů s jejich stanoviskem k jednání o nové vládě a jejím programu.*¹

1. President republiky bude vykonávat svou ústavní funkci podle § 58, čís. 5. úst. list., dokud nebude zvolen president nový.

2. Před návratem presidenta a vlády s členy Státní rady do vlasti podá vláda demisi, kterou president přijme a pověří vládu, aby úřadovala až do jmenování vlády nové.

3. Ihned po návratu bude jmenována vláda nová.

4. Akční program i složení nové vlády bude sjednáno s prezidentem republiky ještě před návratem.

5. Ještě za hranicemi vydá president dekret o ústředním Národním výboru, zvoleném na základě poměrného zastoupení a rovného a tajného hlasovacího práva.

6. Utvořena bude vláda úplná a bude se měniti nebo doplňovati postupně tak, jak si toho vyžádají poměry doma.

7. Vláda má svým složením představovati celou národní frontu.

8. Národní frontu utvoří vedení stran národně socialistické, komunistické, sociálně demokratické a lidové, jakož i těch řad zemědělských, které žádnou z těchto stran se nebudou považovati za zastoupeny.

9. Utvoření vlády na tomto základě neprejudikuje další změny v soustavě a počtu politických stran, k jakým by svobodnou dohodou a bez vzájemného nátlaku docházelo.

10. Za představitele zemědělských vrstev považujeme v zahraničním státním zřízení jenom kolegu Pácala.

11. Ti, kdož se dohodnou o utvoření nové vlády, přičiní se na Slovensku mezi svými politickými přáteli, aby se tam utvořily složky národní fronty podle zásad stejných nebo obdobných.

12. Ještě před jmenováním nové vlády bude připraveno prohlášení o jejím akčním programu až do řádných voleb do Národního shromáždění.

13. V tomto programovém prohlášení budiž zejména zdůrazněno:

a) budou zachovány občanské ústavní svobody v duchu platné československé ústavy;

b) o politicko-právních zárukách svobodného národního vývoje slovenského v ústavním rámci státně-jednotné ČSR rozhodne řádně volené Národní shromáždění dohodou většiny českých a většiny slovenských zástupců;

¹ Toto usnesení, ukazující, že v řadě otázek setrvali čs. socialisté na překonaných hlediscích, bylo zasláno Benešovi na jeho žádost ve formě memoranda. Ačkoliv je Beneš původně zamýšlel pokládat za podmínky, jichž se má dbát při sestavování nové vlády i jejího programu, nepodařilo se je ani Benešovi ani československým socialistům v předběžných londýnských jednáních prosadit. Jeho některé tendence však českoslovenští socialisté uplatňovali znovu při moskevských jednáních Národní fronty v březnu 1945.